І чужому научайтесь,
Свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація
„Svoboda", 81-83 Grand St
Jersey City, N. J. 07303
434-0237
434-0807
УНСоюзу: 435-8740
Тел. з Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюзу: BArcly 7-5337

РІК LXXIX. Ч. 52. TWO SECTIONS (SECTION I) ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 18-го БЕРЕЗНЯ (MARCH) 1972 No. 52. VOL. LXXIX.

— КОРОТКІ ВІСТКИ —

П'ятниця, 17 березня 1972

В АМЕРИЦІ

З КУБИ ДО МАЯМІ ПОВЕРНУВСЯ ДРУГИЙ ПІЛОТ з американського гідролітака, якого захопили минулого тижня два повітряні пірати і змусили летіти до Куби. Другий пілот сповістив, що першого пілота і механіка пірати поранили під час перестрілки і що обох напасників кубинські власті заарештували. Вони належать до негритянської „революційної організації" в Чикаґо.

ДИРЕКТОР МЕТРОПОЛІТАЛЬНОЇ ОПЕРИ В НЮ ЙОРКУ Рудольф Бінґ покидає з причини віку свій пост. Він був улюбленцем артистів і публіки. 22-го квітня відбудеться в опері урочистий вечір на його пошану. Всі сидячі місця давно продані наперед, залишилися ще тільки 175 стоячих місць. Рудольф Бінґ закупив сам ті квитки й подарував їх людям. Тому, що біля каси товпились яких 600 осіб, то треба було вдатися до льотерії.

ПИСЬМЕННИК КЛІФФОРД ІРВІНҐ З ДРУЖИНОЮ ВИЗНАЛИ себе винними на федеральному суді в Ню Йорку в тому, що дістали 750 000 долярів гонорару від видавництва МекҐров Гілл за підроблену біографію мільйонера Г. Гюза. К. Ірвінґ ошукав видавництво, ніби він знав і співпрацював з Гюзом, пишучи ту „біографію", що насправді не відповідало дійсності. Їх обвинувачено в ошуканстві, розтраті частини одержаних грошей і т. д. Підсудним загрожує кара в 10 000 долярів і тюрма до 5 років, а за спробу опублікувати фальшиву біографію — ще 7 років тюрми.

ПОШТОВА СЛУЖБА ЗСА МАЄ ВИПУСТИТИ нову поштову марку на тему „плянування родини". Фактично, така поштова марка була б якоюсь мірою закликом до того, щоб молоді батьки обмежували кількість дітей у родинах. Проти пляну випуску такої марки виступив представник Католицької Конференції ЗСА о. Джеймс МекҐюз, сказавши, що марка була б „втручанням у внутрішні справи американської родини й приватне життя громадян".

ДО КАНАДИ ПРИБУВ ІЗ КОМУНІСТИЧНОГО КИТАЮ, з Пекіну, червоний посол Яо Куань. У Оттаві здогадуються, що Яо Куань буде виконувати також обов'язки неофіційного китайського представника при переговорах з урядом ЗСА.

У СВІТІ

МОСКОВСЬКА „ПРАВДА" ПРИНЕСЛА велику статтю в обороні дрібних приватних присадибних господарств, які виявились куди більш продуктивними, як державні колгоспи, чи радгоспи. „Правда" стверджує, що підтримування тієї малої селянської приватної власности є „державною політикою", яку повинні шанувати нижчі органи компартії. Присадибні господарства, за які селяни дбають куди краще, як за невольничі колгоспи, постачають на міські ринки половину цілого збору колгоспами картоплі і ярини.

У ЗАХІДНЬО - НІМЕЦЬКОМУ ПАРЛЯМЕНТІ ГОСТРО КРИТИКУВАЛИ соціялістичного міністра фінансів Карля Шіллера. Коли він твердив, що в Західній Німеччині не буде рецесії, то кол. міністер фінансів Франц Йозеф Штравс заявив: „Рецесія вже є, бо коли економіка не виявляє розвитку, тільки застій, то вона переживає кризу".

ПАПА ПАВЛО VI ПРИЙНЯВ на авдієнції делеґацію від міжнародної жидівської організації Бнай Брит під проводом її президента, Дейвіда Блюмберґа з Америки. Він передав Папі в дарунку привезену з Ізраїлю глиняну миску з викопалин, яка нараховує коло 3.000 років. Блюмберґ заявив, що це „наче символ спільної духової спадщини".

ІТАЛІЙСЬКИЙ АДМІРАЛ ДЖІНО БІРІНДЕЛЛІ ЗРІКСЯ свого становища командира морської фльоти Атлантійського Союзу (НАТО) на Середземному морі, щоб кандидувати у теперішніх італійських парляментарних виборах з правої листи. Він заявив, що його членство в італійському парляменті було б з великою користю для НАТО. Він займав згаданий видатний пост у військовій верхівці НАТО останніх 17 місяців.

У ТОКІО ВІДБУЛАСЯ церемонія обміну ратифікаційними грамотами американсько - японського договору з червня мин. року про повернення Японії островів архіпелягу Рьюку, між ними й Окінави, яка була найбільшою американською морсько - летунською базою. Передача Окінави під японську суверенність відбудеться 15 травня ц. р. і Японія плянує відбути тоді велику параду в столиці Окінави Нага. На ратифікаційній церемонії в Токіо були приявними прем'єр Ейсаку Сато, японський міністер закордонних справ Такео Фукуда, американський амбасадор Армін Г. Меір і їх співробітники.

У БЕЛФАСТІ В ПІВНІЧНІЙ ІРЛЯНДІЇ ЗГИНУЛИ два військові фахівці, як розрядили були дві підкинені терористами бомби і були в ході унешкідливлення третьої бомби, як вона вибухла їм в руках.

Президент вимагає припинити дальші заходи щодо спільного перевожування автобусами білих і чорних дітей до шкіл

Вашинґтон. — У четвер 16 березня ц. р. увечері през. Ричард Ніксон виступив з телевізійною промовою до американської нації в справі актуального тепер „автобусування", тобто спільного перевожування білих і неґритянських дітей до шкіл з метою расової рівноваги — тобто расової інтеґрації. Стверджуючи, що проведені досі на вимогу і за наказами деяких федеральних судів заходи в справі „автобусування" викликали „обурення, побоювання і замішання", Президент сповістив, що він звернувся до Конґресу з проханням схвалити законопроєкт про негайне припинення нових судових наказів про примусове спільне перевожування до шкіл усіх дітей, без огляду на їх расу. На думку Президента „автобусування" в деяких випадках пішло надто далеко, поза постанови Найвищого Суду, і тому ж він вимагає щодо цього встановлення мораторії. Пропоноване у Палаті Репрезентантів і в Сенаті схвалення конституційної поправки в цій справі Президент відкидає, бо треба було б надто багато часу для успішного їх здійснення. Водночас із цим през. Ніксон заявив, що натомість треба посилити змагання, щоб у кожній шкільній окрузі усі діти мали однакові можливості навчання й виховання. Для допомоги й розвитку шкільництва особливо ж для дітей із убогих родин буде асиґнованих 2.5 мільйона долярів із федеральної скарбниці. І в Сенаті і в Палаті репрезентантів були схвалені вже пропозиції про припинення „автобусування" в рямцях законопроєкту про поширення й розбудову середнього й вищого шкільництва.

Ніксон полетить до Москви 22 травня

Вашинґтон. — Офіційно повідомлено, що президент Ричард Ніксон полетить до Москви з офіційними відвідинами 22 травня ц. р. Товаришитимуть йому пані Ніксон, державний секретар Вілльям Роджерс, спеціяльний дорадник Генрі Кіссінджер, пресовий секретар Роналд Зіґлер й інші найближчі співробітники. Докладний плян тих відвідин, як теж денний порядок нарад ще виготовлюються. Можливо, що Ніксон з дружиною відвідають Ленінград і Крим. Другим президентом, який побував на території СССР, був Ф. Д. Рузвелт, учасник злощасної конференції в Ялті на Криму в лютому 1945 року.

146-те засідання Паризької конференції про В'єтнам — знову невдачне

Париж. — У четвер 16 березня ц.р. відбулося тут 146-те з черги засідання так званої мирової конференції про В'єтнам, яка проте не вийшла поза рямці проголошування комуністами ультимативних, для Америки і Південного В'єтнаму неприйнятливих умов замирення. На тому останньому засіданні голова американської делеґації Вілліям Портер запропонував, щоб допустити міжнародні організації, як Міжнародний Червоний Хрест і т. п., до таборів воєнних полонених по обох сторонах і таким чином дещо відпружити атмосферу, при чому обидві сторони зобов'язались би не старатися силою звільнити своїх полонених. Заступник недужого голови делеґації Північного В'єтнаму Хуана Туї, Нґуєн Мінь Ві, відповів, що дорадник президента Ніксона Генрі Кіссінджер заявив був йому в засекречених розмовах, що він не прибув для розмов про закінчення війни тільки з уваги на воєнних полонених, отож насправді — казав той комуніст — Америці на полонених не залежить. Але американські воєнні полонені могли б бути дома ще перед цим Великоднем, якби Америка погодилася на два головні пункти комуністичної пропозиції: відкликання всіх військ, зброї й виряду з Південного В'єтнаму та припинення допомоги південно-в'єтнамському режимові Нґуєна Ван Тіє, щоб можна було створити там коаліційний уряд. Виходячи з того засідання, амбасадор Портер заявив, що те засідання було „продовженням попередніх". Але без уваги на взаємні докори — рішено в найближчий четвер зійтися знову.

Представники УНС і УРС взяли участь в нарадах Братського Конґресу Ню Йорку

Ню Йорк. — В четвер, 16-го березня, тут в готелі Статлер-Гілтон відбулися вже 71-ші з черги річні наради Конґресу Братських Організацій стейту Ню Йорк з активною участю представників Українського Народного і Українського Робітничого Союзів, які є членами цього Конґресу, що його в роках 1969-70 очолював з рамени УНСоюзу його головний секретар д-р Ярослав Падох, який тепер належить до законодавчих консультантів і дорадників Конґресу. Конґрес репрезентує понад пів сотні великих і найбільших братерсько-запомогових організацій. В нарадах з рамени УНСоюзу брали участь д-р Я. Падох, заступниця головного предсідника пані Марія Душник і головний контролер мґр Іван Винник, а УРСоюз заступав гол. радний Вол. Гунчак. На спільному полуденку, що відбувся з нагоди нарад, крім згаданих були ще від УНСоюзу приявні: головний предсідник Йосип Лисогір, заступник го. предсідника і рекордовий секретар Володимир Сохан, виконуюча обов'язки головного касира п-ні Уляна Дячук та репрезентанти місцевого Окружного Комітету і Відділів УНС адв. Іван Флис, д-р Василь Палідвор і Михайло Хоманчук, як також ред. А. Драган. Малколм МекКей, перший заступник суперінтендента відділу забезпечень в стейтовому уряді Ню Йорку, промовляючи під час полуденку твердив, що Америка була б щасливіша, як мала б ще більше таких братських організацій, що репрезентують всі раси і культури та є дійсним праобразом Америки.

ВИСТАВКА ПРАЦЬ К. КРИЧЕВСЬКОЇ У ПЛАСТОВОМУ ДОМІ

Ню Йорк. — В неділю 19 березня ц. р. тут у залях Пластового Дому при 144 Друга Евеню о год. 1:15 п. п. буде відкриття виставки нових малярських праць Катерини Кричевської з тематики „Весна в Україні'. Слово про мистця виголосить проф. Любомир Кузьма. Влаштована виставка із картин мисткині із ґалерії Ольги Соневицької. Оглядати виставку можна в суботи і в неділі від 1 до 5 по пол. Триватиме вона до 2 квітня ц. р.

У Ню Йорку відбулася нарада станичних пластових станиць у ЗСА

Ню Йорк. — Скликана Крайовою Пластовою Старшиною нарада станичних пластових станиць в ЗСА відбулася тут у суботу 11-го березня ц. р. в Пл. Домі. На наради прибули станичні з 19 пластових станиць. Нараду відкрив і з'ясував її завдання голова КПС пл. сен. Павло Дорожинський. Згідно з програмою справи, які охоплює Сектор зв'язку й організації, реферували пл. сен. І. Раковський і пл. сен. А. Мицьо, справи Виховного сектора — кр. командатка пластунок пл. сен. Слава Рубель, справи фінансового сектора — пл. сен. Д. Косович, справи Пластприяту — інж. Р. Баранський, справи Ювілейної Міжкрайової Пл. Зустрічі — пл. сен. З. Корчинський. В дальшому станичні висловлювали свої завваги, побажання та пропозиції до окремих точок. Нараду перервано о год. 2:30 і всі присутні взяли участь у Маніфестації проти арештів в Україні, яку в цей день в год. 3-5 влаштовували пластуни перед будинком Об'єднаних Націй. Після Маніфестації нарада продовжувалась до год. 9-ої. О год. 9-ій в Народному Домі відбулась спільна вечеря, в якій взяли участь, крім станичних та членів КПС, представники Кр. Булави Українського Пластового Сеніорату (УПС) та проводу місцевого Осередку Праці УПС. В часі вечері виступали з піснями гурток юначок „Незабудьки" з Філядельфії та гурток старших пластунок з Ню Йорку.

КҐБ ПІДГОТОВЛЯЄ РЕЛІГІЙНІ СУДИ В УКРАЇНІ

Пресове Бюро АБН повідомляє: Зібрані між між закордонними мандрівниками-туристами найновіші дані вказують на те, що в західніх областях Української ССР підготовляються відкриті і закриті суди, з метою стероризувати віруючих у Бога людей, відібрати у провідників релігійного життя підпільних Церков їхніх синів і дочок, щоб виховувати їх в антирелігійному дусі та російщини в дусі „совєтського человека".

КҐБ на спілку з прокуратурою і антирелігійним товариством „Знання" розпочали через обласні радіостанції антирелігійну пропаганду, особливо проти українців-євангелистів (проти останніх також у Одеській і Київській областях, зокрема за те, що вони передають віру своїм дітям, а теж за те, що не бажають вступати до контрольованого в Москві Центрального „Общества" євангелистів-батистів, де панує тільки російська мова, і де кожний є на обліку). Виступи проти вірних-католиків дуже посилила обласна преса на Львівщині, Івано-Франківщині, на Закарпатті. Київська радіотелеграфічна аґенція РАТАУ у передачах з 1-2-3 березня для преси УССР пішла найдалі, подаючи таку інсунуацію:

„Різні численні факти вказують, що керівники уніятів-покутників під релігійною оболонкою маскують проповідь антикомунізму, антисемітизму і українського буржуазного націоналізму."

Судовий безпідставний процес на релігійному тлі розпочнеться незабаром(або вже розпочався) у Коломиї над родиною українців-католиків Івасюками та ін.,

(Закінчення на стор. 8-ій)

Европейська Рада Свободи в обороні ув'язнених і засланих

В одній західньо-европейській столиці відбулося в днях 11-12 березня цр. засідання Президії Европейської Ради Свободи під головуванням президента Оле Берна Крафта, кол. міністра закордонних справ Данії, з участю представників Великобританії, Італії, України Німеччини й інших членів Президії. У дводенному засіданні проаналізовано сучасну світову політичну ситуацію, зокрема ж стан національно-визвольної боротьби уярмлених російським імперіялізмом народів: вирішено скликати міжнародну конференцію, намічено плян дії на найближчий час у зв'язку з скріпленим терором проти культурних і політичних діячів України й інших націй, із конференцією „безпеки", що її підготовляє Москва для поширення російського загарбництва та у зв'язку з плянованою ратифікацією російсько-німецького договору в інтересі Москви. Прийнято також низку інших рішень для ведення світової протиросійської боротьби та пропозиції ЕРС на Світову Антикомуністичну Конференцію в одній із латиноамериканських країн.

Особливу увагу присвятила ЕРС останнім арештам культурних діячів в Україні і ув'язненню московським КҐБ бельгійського студента-туриста. Президія ЕРС вирішила проводити акцію в їхній обороні. Вислано окреме телеграфічне звернення до генерального секретаря ОН, як теж рішено звернутися до Міжнародного Червоного Хреста, Міжнародної Комісії Правників, Міжнародного Трибуналу в Газі, Комісії Прав Людини в ОН, Европейської Ради у Страсбурґу, Міжнародної Амнестії та різних державних, громадських, церковних, молодечих та ін. організацій у вільному світі. У цих зверненнях ЕРС вимагає звільнення усіх ув'язнених українських та іншенаціональних діячів і політв'язнів усіх уярмлених націй.

Подібні звернення будуть вислані теж поодинокими організаціями — членами ЕРС до урядів вільних країн світу.

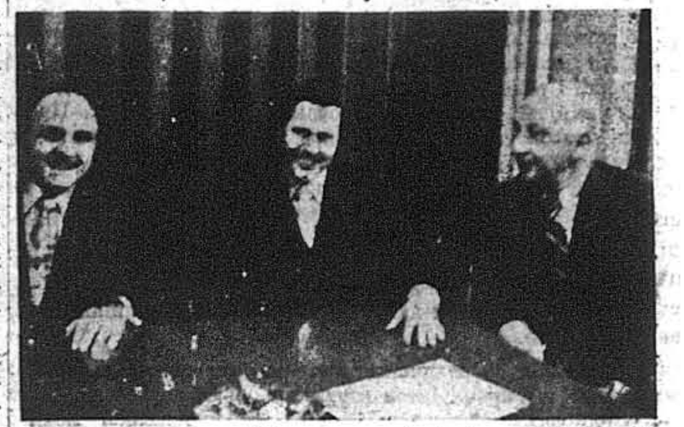
Совєтський капітан українського походження вибрав волю

Ню Йорк. — До ЗСА не так давно прибув колишній совєтський морський капітан Василь З. Заворацький. Минулого року його змило хвилею в море з совєтського корабля поблизу Японії, і після довгої боротьби з хвилями його, вже потопаючого, підібрали японські рибалки. Під час лікування в Японії до нього навідувалися різні совєтські представники й намовляли повертатись на „родіну", це ж повторювалося і в ЗСА, куди капітан далекого плавання В. Заворацький прибув на постійне проживання. Він народився в Україні, в Каневі, закінчив вище військово-морське училище, розведений, заявив, що він з 1961 року був членом підпільної організації „в Росії" і що він привіз „привіти для Світлани Алілуєвої", дочки Сталіна, „від двох її приятелів". Тепер пише книжку спогадів.

У Франції відбудеться плебісцит про прийняття 4-ох держав до ЕЕСпільноти

Париж. — Французький президент Жорж Помпіду несподівано проголосив у четвер 16 березня ц. р. під час своєї довгої пресової конференції, що він переведе всенародний плебісцит над справою приступлення до Европейської Економічної Спільноти, чи пак Спільного Господарського Ринку 4-ох держав, себто Британії, Данії, Ірляндії і Норвеґії. Поширення ЕЕСпільноти — мотивував Помпіду — з 6-ох дотеперішніх її західньо-европейських континентальних держав на чотири дальші, між ними Британію, відіб'ється на політиці, економіці і соціяльних відносинах в усіх членських країнах ЕЕСпільноти, ото ж і Франції, тому ввесь нарід повинен рішати про це. Помпіду висловив певність, що французи висловляться позитивно у цій справі. Рішення Помпіду перевести в цій справі плебісцит заскочило однаково всі французькі політичні партії, як і згадані чужі держави. Договір про приступлення Британії і трьох інших країн до ЕЕСпільноти повинен би перейти через ратифікаційну процедуру у парляментах, а не у всенародному голосуванні. Загально вважають, що це персонально - тактичний маневр Жоржа Помпіду, щоб поставити в незручну ситуацію опозицію, яка здебільша підтримувала прийняття до ЕЕСпільноти Британії: коли опозиційні французькі партії поручатимуть тепер голосувати у плебісциті „за", — то посередньо вони підтримуватимуть режим Помпіду, який запише на рахунок уряду позитивний вислід плебісциту, як ніби вислів довір'я народу.

Перевіряють і вдосконалюють Американський Музей Іміґрації

Під час відвідин в УНС. Сидять (зліва): д-р Ендрю Т. Копан, проф. Мирон Куропась і Йосип Лисогір

Джерзі Сіті. — Як відомо, у підніжжю Статуї Свободи на острові Свободи в Ню Йорку встановлено Американський Музей Іміґрації, що мав би бути віддзеркаленням та свідоцтвом одної з найславніших сторінок історії Нового Світу — приїзду до гостинних берегів Америки людей з усіх континентів і країн, щоб тут на волі будувати нове життя. Музей мав бути відкритий вже минулого місяця, але під впливом ряду критичних завваг, президент Ради Довірених Музею, що ним є П'єр дю Понт, рішив створити окрему комісію знавців-науковців, яка перевірила б справу та винесла відповідні рекомендації. Між видатними науковцями, яких запрошено для перевірки Музею та відповідних рекомендацій, є відомий наш едукатор-науковець з молодшого покоління, автор ряд праць на етнічні, зокрема українські теми, головний радний Українського Народного Союзу проф. Мирон Куропась, тепер директор АКЦІЇ у відомій урядовій установі ВІСТА на середньо-західні стейти. Разом з проф. Куропасем, до комісії запрошені: директор Осередку Студій Американського Плюралізму в Університеті Чикаґо о. А.М. Ґрілі, директор Крайового Проєкту Етнічної Америки в Ню Йорку Ірвінґ М. Левін, професор Католицького Університету Америки д-р Ричард Колм, голова Відділу Едукаційної Фундації ДеПол Університету в Чикаґо д-р А. Т. Копан, президент Фундації Косцюшка д-р Евген Куселєвіч та директор Осередку Міґраційних Студій в Ню Йорку о. Силван М. Томасі. Справа перевірки Музею Іміґрації та, зокрема, відповідного представлення в ньому української іміґрації до Америки та вкладу української етнічної групи в розвиток і розбудову Америки була причиною і ціллю відвідин проф. Мирона Куропася і д-ра А. Т. Копана в Українському Народному Союзі і „Свободі" в четвер, 16-го березня. В розмові з гол. предсідником Йосипом Лисогором, який живо інтересується справою згаданого Музею та брав активну участь в його організації, як і з редакторами „Свободи" обидва відвідувачі з'ясовували справу Музею та радо знайомились з опінією і пропозиціями. Того ж дня проф. Куропась і д-р Копан, разом з іншими членами комісії, відвідали Музей на острові Свободи та були гостями президента Музею П'єра дю Понта на спільному полуденку.

Сімдесятиріччя Едварда Козака-Ека відзначають у Дітройті ювілейним бенкетом

Дітройт. — Вже в цю суботу, 18 березня ц. р. відбудеться тут, починаючи з 7-ої години вечора, влаштований окремим загальноукраїнським ювілейним комітетом урочистий бенкет для відзначення 70-річчя з дня народження видатного українського еміґраційного образотворчого мистця і графіка та письменника - гумориста і карикатуриста, видавця й редактора гумористичного місячника журналу „Лис Микита" Едварда Козака, відомого теж під псевдонімами Еко та Гриць Зозуля. У мистецькій програмі цього бенкету виступлять: Йосип Гірняк, Яків Гніздовський, Іван Керницький, Марія Лисяк, Юліяна Осінчук та Микола Понеділок. Від п'ятниці 10 березня відбувається у Дітройті в залях Українсько - Американського Осередку при Карпентер стріт виставка малярських праць Едварда Козака, як також праць його синів малярів Юрія і Яреми.

Едвард Козак-Еко
(Автопортрет)

Широко популярний в українській громаді Едвард Козак відомий не тільки із видаваного ним „Лиса Микити". Із своїми працями й писаннями виступає часто на сторінках „Свободи" й інших періодиків і є активним співробітником „Веселки" та ілюстратором багатьох мистецьких, особливо ж дитячих і молодечих видань.

В Калґарах помер д-р Ілярій Чеховський

Калґари, Альберта. — В середу, 15-го березня, тут помер на розрив серця відомий громадський діяч, сл. п. д-р Ілярій Чеховський, проживши 59 років. Народжений в Білій, Чортківського повіту, священичій родині, д-р Чеховський прибув до Канади перед двома десятками років разом з великою хвилею українських переселенців з Австрії й осів в Калґарі, де став працювати на залізниці. Мимо великого обтяження не завжди легкою й незвичною працею та численною родиною. Покійний завжди знаходив час на живу й віддану громадську працю, зокрема, як диригент хорів. Залишив дружину Катрю, дві доні Христину й Іню та трьох синів Степана, Андрія й Тараса. Похорони д-ра Чеховського мали відбутися в суботу, 18-го березня 1972 року.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Ass'n, Inc. at 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Передплата: на рік — $18.00, на пів року — $9.50, на 3 місяці — $5.00. Для членів УНСоюзу 65 ¢ міс. За кожну зміну адреси — 25 ¢. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Треба мати на увазі

Останні події в Україні, зокрема проведені там каґебівським режимом арешти й репресії, викликали зрозуміло широкий відгомін і зрушення серед української еміграції і разом із цим хвилю протестів, виступів та демонстрацій на оборону арештованих і репресованих. Проте, як часто буває в таких випадках, ця реакція не завжди була відповідно висловлюваною і формульованою, особливо, як ідеться про добро й долю арештованих. Дехто, інколи може і в добрій волі, але не маючи точних інформацій, договорювався до того, що українських інтелектуалістів арештовано за „ведення ними підривної роботи, щоб відокремити Україну від УССР" і навіть пов'язував їх з еміграційними націоналістичними організаціями та їх ідеологією.

Якими загрозливими можуть бути для долі арештованих в Україні інтелектуалістів, діяльність яких була спрямована виключно на оборону української мови й культури, як і на захист належних українцям конституційних та громадянських прав, такого роду вислови й коментарі, можуть свідчити мотиви вироку московського суду в справі російського дисидента В. Буковського, засудженого в січні ц. р. на 7 років ув'язнення та 5 років заслання. На першому місці між наведеними в цьому вироку „доказами" були, згідно з дослівною цитатою, „витинки із закордонних газет „Вашингтон Пост" „Сан Франсіско Екзамінер" і „Дейлі Нюз" з статтями наклепницького змісту із знеславлюванням совєтського державного і суспільного ладу, друковані під такими заголовками, як „Росіянин, який бореться проти ладу", „Виступає інакомислячий", „Російський розкольник оповідає про страхіття домів-тюрем для божевільних". Був між судовими доказами також запис із передаваного американською телевізійною компанією СіБіЕс фільму п. н. „Голос російського підпілля" з коментарем до нього.

Як виходить із тексту вироку, згаданих витинок вистачило головним чином для того, щоб визнати Буковського винним за статтею 70-ою ч. 1 Кримінального кодексу СССР і покарати його 12 роками ув'язнення і заслання.

Все це постійно треба мати на увазі при формулюванні заяв і протестів на оборону арештованих, як також пресових повідомлень про проведені протести і демонстрації.

Сімдесятиріччя Ека

В історії української журналістики останнього півстоліття постать Едварда Козака-Ека — гумориста і карикатуриста, видавця й редактора західньоукраїнських й еміграційних журналів і водночас із цим видатного маляра і графіка — виняткова, єдина у своєму роді. Редаговані з 1926-го до 1939-го року Еком журнали „Зиз" і „Комар" у Львові і видавані ним же вже на еміграції з 1950 року гумористичні місячники „Лис", а згодом теперішній „Лис Микита" були безперервним і невичерпним джерелом щирого українського гумору і високоякісної сатири.

Як гуморист і сатирик відгукувався Едвард Козак-Еко на всі актуальні події загальноукраїнського політичного й культурного життя. В часи цензурних утисків під польською окупацією гумористи, шаржі й карикатури Ека були не раз єдиним можливим коментарем до таких чи інших політичних подій. Нищівна суть і ґеноцидна політика совєтського московського режиму знаходили своє зображення і з'ясування в гострих політичних малюнках і фейлетонах Ека, особливо в карикатурах Сталіна і Хрущова. Видаючи й редагуючи свого „Лиса Микиту" у ЗСА, Едвард Козак зумів зробити з нього справжню трибуну українського вільного слова й думки, незалежну у відношенні до всіх політичних середовищ, установ і постатей. Не зважаючи на всю гостроту й інколи дошкульність своїх виступів, Едвард Козак виходив завжди із загальнонаціональних позицій, застосовуючи свою критику й сатиру з почуттям такту й міри. Підписувані прізвищем Гриця Зозулі і писані діялектом фейлетони Е. Козака були й залишаться неперевершеними зразками цього жанру журналістики.

Зустрічаючи сімдесятріччя цього видатного письменника, журналіста й мистця, образотворча і графічна активність якого вимагає окремого розгляду, треба побажати йому багато сил і снаги у продовжуванні й розвитку традицій українського гумору і ще більших успіхів у викриванні наших недоліків та недотягнень і в унапрямлюванні української політичної і громадської думки.

В. С-ко

„НОВА ПОРЦІЯ ОЛИВИ ДО ВОГНЮ"

„Каяття" Франкової внучки, Зіновії Франко, відкритий лист якої передруковано у „Свободі" з 15 березня із київської „Радянської України", зроджує в пам'яті, здавалося б, давні часи — перший період большевицького режиму, коли щойно творилося стандарти „совєтського способу життя".

Проголосивши війну релігії, московські большевики заходилися нищити „буржуазну мораль", родину, як основну клітину держави, і родинні зв'язки, щоб у тому збуреному в основі суспільстві „будувати соціялізм" з „новою мораллю".

Навіки пам'ятним з тих часів залишився Павлік Морозов, селянський хлопчик, який, прийнявши від своїх учителів „нову мораль", доніс до сільради на свого батька, що приховав від „разверстки" трохи збіжжя на утримання родини, зокрема й того ж самого Павліка. Павлікового батька розстріляли, а самого хлопця, цю маленьку моральну потвору убили обурені сусіди - „к у р к у лі". Культ Павліка ніколи не був офіційно скасований в совєтській школі.

В часах найгострішого наступу на релігію, у 30-их роках, в совєтських газетах можна було бачити заяви священиків, в яких відрікалися вони від свого сану, „зрозумівши", що „релігія — опіюм для народу". І тоді ж ще частіше можна було бачити заяви поповичів і попівен, що вирікалися своїх батьків: в такий спосіб мали вони якісь шанси продовжувати своє навчання в середній чи високій школі.

Колишнім „петлюрівцям", меншовикам, ес-ерам, соціял - демократам у більшості випадків не допомогли заяви в пресі, в яких вони каялись і осуджували свою минувшину: в пізніших роках майже всі вони були фізично зліквідовані.

У період „ великої чистки" 1934-38 років мільйони совєтських громадян „каялися" в пресі, на мітинґах і зборах у непоповнених ними „злочинах супроти партії і уряду". Оправдуватися із закиданих ним „злочинів" — це означало ще більше поглиблювати свою провину. Каялися директори фабрик, професори університетів, партійні п р о відники, шкільні вчителі, студенти, партійні і безпартійні...

У тій божевільній атмосфері „загального каяття", в тих апокаліптичних часах затрачувалося уявлення про добро і зло, приязнь і ворожнечу. Психоза доносів ширилася немов степова пожежа — і батьки боялися висловлювати свої думки в присутності дітей, а діти крилися від батьків із своїми думками. „Слово і дело государеве" з часів цариці Єлисавети, за яким арештовували й піддавали тортурам кожного, не зважаючи на вік, стать і становище, відродившись у часах сталінського терору, прибрало таких макабричних форм і розмірів, що ввесь Совєтський Союз виглядав неначе країна параноїків.

І тоді ж густою сіткою к о н центраційних таборів вкривався цей географічний простір — країна „будованого соціялізму", де вже затиралась межа між тими, що в ув'язненні , і тими, що на ілюзорній волі.

Зі смертю Сталіна — найбільшого з-поміж усіх народів тирана і убивці — здавалося прийшли зміни, ота вимушена „відлига" після лютої зими. З концтаборів випущено десятки тисяч напівтрупів. Почалися процеси „реґабілітації" — цинічного своєю суттю привернення „чесного імени" замордованим „ворогам народу". Зникли зі сторінок преси й такі поширені за Сталіна слова, як „ворог народу". А експансивний, неповздержливий Хрущов на власну руку навіть скасував був „диктатуру пролетаріяту" і заявив, що в СССР уже немає ні одного політичного в'язня.

Свіжі, ще несміливі паростки пустили література і мистецтво. Почала народжуватися громадська думка. Вийшла на літературну арену на чолі з Василем Симоненком молода когорта „шестидесятників", щоб говорити правду. І — появилися нецензуровані, підпільні видання, в яких перед партією і урядом ставилося вимоги довести десталінізацію до кінця, „вернутися на позиції Леніна", реалізувати в щоденному житті державну конституцію.

Довірливі люди на Заході, навіть дехто з української еміграції, повірили в лібералізацію совєтського режиму. Цю їхню віру скріпив „культобмін" і широкий туристичний рух в Совєтський Союз. Вертаючись з подорожі по СССР, туристи оповідали всяко: одні захоплювались „досягненнями", інші ті „досягнення" тотально заперечували.

Загально стверджувалось, що молодь в Україні, не зазнавши сталінського терору, вже не боїться режиму. Доказом цього були численні листи до найвищих урядових і партійних чинників з протестами проти русифікації України, порушування „соціялістичної законности". При тому під цими листами підписували люди свої справжні прізвища і подавали свої справжні адреси.

Арешти поодиноких дисидентів на початку 60-их років опозиційного руху не стримали, навпаки — він зростав із щораз більшою силою і щораз більшим розмахом. Загриміли по всій Україні і далеко поза її межами імена Вячеслава Чорновола, Михайла Масютка, Михайла Озерного, Михайла Гориня, Святослава Караванського, Ярослава Гевринча, Івана Ґеля, Мирослави Менкуш та ін. Широкими потоками розходились матеріяли „Самвидаву", можливо й протеґованого в якійсь мірі високопоставленими опозиціонерами - ленінцями у верхівці партії, де напевно точилася й точиться боротьба за владу.

І тоді, очевидно, сталінці вирішили завдати новому рухові відродження дошкульного удару. Постановою ЦК КПСС в справі літературної критики і тоді ж виданою інструкцією для органів КҐБ викрити й зліквідувати підпільні видавництва, зокрема „Український Вісник", спущено чекістських вівчурів з ланцюга. Арештування Ярослава Добоша, українського туриста з Бельгії, дало для КҐБ нагоду розпочати підготову судового процесу на зразок процесу СВУ в 1930 році, на якому стято голову українській патріотичній інтеліґенції.

Тепер збираються стинати голову верхівці нового українського покоління — внукам Єфремова, Ніковського, Старицької - Черняхівської... Уживана у совєтській пресі фразеологія разюче пригадує ту, з 30-их років: „зв'язок з розвідками імперіялістичних країн... антирадянська діяльність... наклепи на радянську владу"... Поза тими рядками слів зводяться похмурі тіні Ягоди, Єжова, Берії.

„Люди перестали боятись" — не зовсім вірно. І сумним доказом цього є лист Франкової внучки, яка заломилась на цілонічних допитах у КҐБ і під диктат слідчого написала каятливого листа достоменно так, як писали арештовані енкаведистами в 30-их роках: „Події останнього часу відкрили мені очі на ряд речей... Я звертаюсь до Вас з відкритим листом як людина, на сумлінні якої є провина перед своєю Батьківщиною, провина, яку кримінальний кодекс справедливо кваліфікує як антирадянську діяльність... Настав час тверезо й критично оглянути свої вчинки... Я встановлювала зв'язки з багатьма іноземцями українського походження... На цьому шляху мене вчасно зупинили, за що я щиро вдячна..."

Кому дякує Зіновія Франко? Звичайно ж КҐБ! Так само, як „дякували" свого часу арештовані люди чекістам, ґепеушникам, енкаведистам.

Очевидно, ще не один із арештованих не витримає, заломиться в КҐБ і прийме на себе непоповнений ним „злочин", не один каятиметься, благаючи пощади.

І з тим більшим подивом ще й ще раз читаємо і перечитуємо ми слова Нескорених, цих новітніх незламних героїв, велетнів духа, що глузують у живі очі зі слідчих і суддів, спираючись лише на почуття слушности своєї справи, на свою віру, що справа та єдиносправедлива, бо вона — справа всього українського гнобленого Москвою народу.

Звертаючись до своїх суддів чи не найбільший з цих героїв, Валентин Мороз сказав: „Єдиний Мороз, з якого ви дійсно мали б величезну користь — це покірний Мороз, що написав покаянну заяву... Але такого Мороза ви не дочекаєтесь ніколи!"

І, закінчуючи це своє вже тепер історичне звернення, Валентин Мороз сказав: „Буде суд. Що ж, будемо битися... Саме тепер потрібно, щоб хтось показав приклад твердости... Випало мені... Тяжка це місія. Сидіти за ґратами не легко. Алеж не поважати себе ще важче. І тому — будемо битись! Буде суд — і знову все почнеться спочатку: нові протести і підписи, новий матеріял для преси і радіо всього світу. Разів у десять зросте інтерес до того, що написав Мороз. Словом, буде підлита нова порція оливи до вогню, який ви хочете загасити".

Це сказав Мороз в імені всіх своїх друзів і однодумців, що за ґратами і ще на совєтській „волі". Слово за українською еміґрацією.

НЕБЕЗПЕЧНА КРОВ МУЧЕНИКА

Париж. — Удержавлені відразу після війни автомобільні заводи Рено в Бульонь - Біянкурі коло Парижу зовсім не нагадують новісіньких бараків Форда коло Торонто. Всередині вони мають багато спільного з безнадійністю вальцювальних цехів Форда у Дітройті, але не мають розміру знаменитого Руж Пленту. Це брудні й старі конструкції, які у Франції не дивують. Але вони вмонтовані в ще старше й ще брудніше та безнадійніше оточення містечка, яких довкола Парижу багато й які являють його ганьбу (що її важко стерти новими модерними будовами, бо ці будови рвуться вгору й не потребують стільки місця, щоб знести всю коросту старого бруду).

Продукція у Рено змодернізована не менше, як в інших заводах. Але чи тому, що це найбільші у Франції заводи, чи тому, що вмонтовані вони в безнадійний кадр, чи тому, що „держава — поганий бос", заводи Рено є й нині символом „недолі пролетаріяту", зокрема пролетаріяту чужинецького, що у великій мірі оправдано. А що Бульонь лежить в кінці однієї з ліній підземки, тобто властиво належить до паризького міського комплексу, ця місцевість від 1968 р. є полем зустрічі пристрастей робітничих синдикатів і крайніх лівих, що за всяку ціну намагаються окрилити компартію.

1968 року в славному „паризькому травні" маоїсти й анархісти так залякали компартію, що вона виразно пішла на підтримку де Голля у великому зусиллі опанувати положення. Від того часу почалася гаряча кампанія компартії проти крайніх лівих. Але від того часу крайні ліві перенесли свої зусилля з університетських подвір'їв до заводів. П. Оверне, що загинув від пострілу сторожа заводу 25 лютого, закінчив одну з кращих високих шкіл Франції і записався звичайним робітником у Рено, щоб набрати досвіду, але також, щоб серед пролетарської маси вести „революційну" аґітацію.

Характерно, що за дещо більше як три роки маоїзм (чи будь - які інші крайні ліві групи), втративши зацікавлення в студентських масах, усі свої зусилля переніс на масу робітничу і тут пробує тепер себе виявити.

Не менш характерне й те, що і прокомуністичні, і некомуністичні робітничі синдикати таки зімунізували робітництво на крайні кличі: 25 лютого маоїстські демонстранти прорвали кордон охорони, але не вдерлися до робітень, бо там їм загородили дорогу самі робітники. Коли б не труп П. Оверне, майже напевно дійшло б до зудару між маоїстами й робітниками.

З одного боку ми є свідками такого зросту нервозности й тенденції до насильства, що ледь-ледь не дійшло до кривавого зудару в лоні робітничої кляси.

З д р у г о г о — ми є свідками важливого факту, що може заважити на майбутньому: крайні ліві дістали на свої прапори кров мученика. Дістали те, чого не могли здобути протягом двох місяців справді важких подій у 1968 році. І цього мученика дала їм не державна поліція, а внутрішня охорона заводу. Вбивником був також робітник, чи вчорашній робітник заводу.

Коли в соціяльних справах ллється кров, прапороносець соціяльних домагань, компартія, мусить бути при цьому. І тут вона опинилась у дуже складній ситуації. Як-не-як намагання крайніх лівих виступити в обороні звільнених з праці за політичну діяльність (а таким звільненим був також П. Оверне) — це революційний крок, і його годі осуджувати „революційній партії". З другого ж боку — підтримувати революціонерів, що не визнають компартії революційною — дуже важко й ще більш незручно.

Тому французька компартія, втримуючи свою пропаґанду проти „авантурників зліва", вирішила поділити відповідальність між ними й урядом. Тому вона заговорила про „комплот провокації крайніх лівих і капіталістичного уряду". Але молоді маоїсти день-у-день організували демонстрації і заповідали величезну на день похорону. Що мала зробити компартія? Вона вирішила виступити в ролі арбітра: запропонувала зустріч усіх лівих сил для підготови маніфестацій під час похорону й заходів на довшу мету.

Та з порозуміння нічого не вийшло. Не було спільної підготови похорону й не буде спільної в майбутньому. Маоїсти бо з а п еречують компартії право на арбітраж чи будь - яке патронування „революційним акціям". Із соціялістами компартія ледве чи зговориться вже хоч би в зв'язку з останніми розходженнями в справі Чехо - Словаччини: соціялісти запропонували компартії спільний виступ проти хвилі арештів в Чехо-Словаччині.. Хіба компартія могла на це піти?

І тому буде дальше розбиття лівиці. Соціялісти намагатимуться компромітувати компартію. Компартія мусітиме мовчати в чехословацьких справах, щоб не вражати Москви, зокрема, коли тій важко в обличчі поїздки Ніксона до Пекіну.

(Закінчення на стор. 4-ій)

З НАШИХ БУДНІВ

ЕКО — ЮВІЛЯТОМ

(З нагоди 70-річчя)

Карикатурист, знаного в розкривання різних сенсацій німецького журналу „Шпіґель" намалював недавно на першій сторінці об'ємисту та м'ясисту фігуру Мао Тсе-тунга з пришпиленим до грудей виборчим „ґудзиком" Республіканської партії—„Я за Ніксона!" Концепт, безумовно, дотепний та бистроумний, алеж знову не треба було аж премудрої, німецької голови, щоб викомбінувати таку карикатуру: після візити президента Ніксона в Пекіні сама, так би мовити, ситуація намацально показує, що в траві піщить або, як кажуть німці, де закопана собака...

Втім, у цьому місці, ми бажали б звернути вашу ласкаву увагу на інший журнал і на іншого карикатуриста. Якщо хтось досі зберігає вакаційне (7-8) число „Лиса Микити" з літа 1971 року, той знайде на 12-ій сторінці знамениту карикатуру нашого неперевершеного Ека п. з. „Улюблена лектура президента Ніксона на вакаціях". Президент, користаючи з вакаційного „дольче фарніенте" — лежить собі, тільки в плавках, на гамаку і загаряє на сонечку, що перемінилося над його головою в хитро - усміхнену китайську маску. Довкола цвітуть рясно червоні квіточки... А президент Ніксон, мабуть для того, щоб не гаяти марно часу, тримає в руках... червону книжечку і, примкнувши повіки, вивчає напам'ять „геніяльні" афоризми Мао...

Ми могли б сказати, що наука не пішла в ліс, бо знаємо з преси і телевізії („віа телестар"), що на офіційних прийняттях у Пекіні наш Президент, і не заїкнувшись, гладко цитував „золоті думки" чермана Мао. Нам тут, може, не так ідеться про політичний чи ідеологічний аспект візити президента Ніксона в червоному Китаї, як про самий факт, що це наш, український карикатурист, ще влітку минулого року дав у кількох майстерних штрихах пророчу візію випадків, які сталися в лютому цього року!

А скільки таких карикатур - майстерштиків у довголітньому, творчому доробку Едварда Козака-Ека, редактора дітройтського „Лиса Микити", а перед тим мюнхенського „Лиса", а перед тим львівського „Комара" і ще раз львівського „Зиза"! Я не знаю (і сам Еко теж, либонь, не збагне), скільки томів альбомів, колекцій, монографій треба було б видати, щоб вібрати й упорядкувати все те унікальне, блискуче багатство, — індивідуальний творчий подвиг однієї людини, так щедро обдарованої Богом, музами та й козацько - мамаївськими предками, чи не з породи тих, які колись писали листа до султана?.. Та й без колекцій чи монографій — кожний річник „Комара" чи „Лиса Микити" може послужити Екові атестатом одного з найкращих сучасних карикатуристів, який, на жаль, ще й досі повністю не відкритий Америкою, може саме тому, що він — козацького роду?..

І к е р

Вадим Пепа

ТАЄМНИЦЯ МОРСЬКОГО ПОХОДУ

(3)

Сулиму не тільки принесено в жертву великодержавній політиці, а й використано для погамування козацького свавілля, для остраху непокірним. На його місці політик такого маштабу, як Богдан Хмельницький, твердили пізніше знавці національної історії, з успіхом розпочав би національно-визвольну війну. „Була тоді така нагода для свавілля, — доносив у Варшаву мудрий у козацьких справах київський воєвода Адам Кисіль, — яку тільки собі можна вимислити як найкращу, і, певно, загорілася б уся Україна. Річ Посполита була зайнята Пруською війною, і боронь Боже чого, то перше, ніж Річ Посполита могла б обернути свої сили сюди, ми б тут на Україні всі погинули. Присутність п о к і й н и к а (гетьмана польського Лукаша Жолкевського. — В. П.) і ш к а т у л а (із золотом. — В. П.), розсипана майже в цілості моїми руками, не тільки стримали цей рух, але й звернули його супроти заводія".

Нарешті тридцять слів із писаного латинською мовою щоденника Альбрехта Радзивілла. Переклад їх українською мовою звучить так: „Сулима, мавши золоте зображення папи Павла V, подароване в пам'ять безприкладної морської битви, де ґалери турецькі могутністю своєю взявши, триста турків полонених папі офірував у Римі, — перед екзекуцією просив, аби пам'ятка того звитяжства разом з його тілом похована була".

Наші історики чомусь або зовсім не беруть до уваги цей красномовний деталь героїчної минувшини України, або відкидають його як сумнівний.

Сумніви серед наших істориків посіяло найперше те, що Львівський літопис назвав Сулиму Самійлом. Свіжа подія сама собою пов'язалася з давнім подвигом Самійла Кішки, що й заплутало справу. Помилку нашого давнього предка, що прагнув увічнити діяння свого народу, неважко зрозуміти. Усі морські походи трималися на Запоріжжі в суворій таємниці, й до Львова докотились усні перекази тільки після страти Сулими у Варшаві.

Альбрехт Радзивілл, як один з найвпливовіших політиків Речі П о с п о литої, знав багато більше. Маємо всі підстави для того, щоб з цілковитою довірою поставитися до виведених його рукою слів. А він записав, що Сулима взяв своєю могутністю турецькі ґ а л е р и „ob singulare certamen marinum" — „у безприкладній (єдиній у своєму роді, винятковій, видатній, чудовій) морській битві". Що означає захопити „trireme" – ґалери з трьома рядами весел, найпотужніші кораблі турецької фльоти, перейняті від могутніх римлян?

Мустафа Наїма описав таку битву, що сталася 1625 р.: „Фльота Капудан-паші перебувала у жахливій небезпеці й мало не стала здобиччю різношерстого збродду, тобто невірних, які впізнали її (ґалеру паші. — В. П.) по трьох ліхтарях на затильній стороні, кинулися на неї з усіх боків, спереду, в той час, як з затилля гарматами й рушничною стрілянино вона обсаджена. Веслярі тієї ґалери, всі з козацьких бранців, перестали гребти й готові були разом з ворогом напасти на мусульман, якби їх ноги не взято в залізо.

В той час, як на інших кораблях думали, що адміральський уже тоне, спустошений козаками, надлюдська мужність усіх його оборонців принесла блискучу перемогу. Скоро чардак звільнено від невірних, дано випали з одного й другого боку, багато чайок по обидва боки сховалось у морській безодні.

Ґалера намісника адмірала перебувала в не меншій небезпеці й з такою ж відвагою добила своїх нападників. Але багато інших кораблів ставало здобиччю розлючених недовірків. Уже мусульмани, бачачи невідворотну згубу, падали ниць, благаючи Аллаха про порятунок, як страшна січа, котра доти не дозволяла подати взаємну допомогу, полишаючи кожну ґалеру напризволяще, подувами сильного вітру була розметана. Наповнювались вітрила, повертались життя і надія в груди переляканих вояків. За кілька хвилин багато перевернутих чайок укривають море тисячами трупів, і з 350 чайок заледве 30 допливає до берега, де жменька проклятих рятується".

Хоч і упереджено, Наїма відтворив історичний факт. Італійський місіонер у Криму Е. Дортеллі д'Асколі твердив: „Козаки настільки хоробрі, що не тільки при рівних силах, але й з 20-ма чайками не бояться напасти на 30 ґалер, як те трапляється щорічно". Та за ходового вітру, запевняв Наїма, ґалера могла протистояти 20 чайкам.

Досить точно схарактеризував бойову спроможність запорожців на морі Боплян: „В кожну чайку сідає 50-70 чоловіка, кожний з двома рушницями й шаблею, а на бортах корабля 4-6 гарматок і необхідні припаси поживи. Козаки вбрані в сорочки, штани (другі на заміну), лихенькі свитки й шапки. Кожен має шість фунтів пороху, олова подостатку; окрім того, кулі для гарматок. На кожнім кораблі квадрант. Такий вигляд має летючий полк козацький, що годен напасти на найвизначніші міста Анатолії".

Незвідані морські шляхи також не лякали козаків. Не вирізняючи, зокрема, Сулиму, Радзивілл сказав про скараних на горло, що „сам король способу шукав звільнити їх, бо й нинішньої експедиції пруської їхнє молодецтво пізнав". Далі описано дивовижну козацьку виправу супроти шведських аґресорів на Балтійському морі.

На листовне п р о х а н н я Владислава „Вовк, чоловік свідомий, проворний і досить строгий" у „великім порядку", привів тисячу леєстровців „добрих і з морем обізнаних" на Німан, де козацькі майстри вже зладнали 30 чайок.

У місті Ковно король улаштував на честь звитяжного воїнства щедре прийняття, „частував старшину горілкою і медом". Потому „вночі вони з'явилися на чайках своїх під Пілавою (на проході з лиману Вісли до моря. — В. П.). Коли день розсвінув і перед очима шведів відкрилися оці приходні, ті спочатку остовпіли, потім привітали їх кулями з гармат. Але це козакам нічого не завадило, бо перешкодила велика віддаль. Потім через посланців запитано їх, що за люди, за чиїм наказом і чого тут хочуть. Відповіли, що вони козаки запорізькі... Потім кинулися на шведський корабель, наповнений амуніцією та провіянтом для війська. Захопили його і дуже настрашили тим шведів".

Певно, Радзивілл сам спостерігав ту битву, бож інакше як пояснити висловлене захоплення: „Чисте диво, на такім малім судні, оплетенім в'язками тростини, протистояти розлютованому морю! Коли вітер високо здіймає пінаві хвилі і, здається, от-от їх розкидає, вони носяться на хвилях, охоронені від води тими плетеними в'язками, прив'язаними з обох боків; коли тиша тихо рухає хвилями, вони пливуть з поміччю весел. Бачила те Пілава на очі, як при сильнім вітрі буря, піднявшись, рознесла їх, але, без усякої шкоди вернувшись у свої ряди, вони знов у своїм попереднім порядку стали перед портом".

КГБ ПІДГОТОВЛЯЄ РЕЛІГІЙНІ СУДИ В УКРАЇНІ

(Закінчення зі стор. 1-ої)

що їх московський режим обвинуватив у поширюванні „уніятства" серед дітей та на їхню дочку Марію. Марія Івасюк із Лісків, молода дівчина, була силою відтягнена представниками режиму від родини і була змушена жити і вчитись у Кутській школі-інтернаті. Але дівчина розхорувалася, слухаючи антирелігійні лекції в школі, і втекла додому. На знак протесту проти релігійних утисків і переслідувань Марія Івасюк голодувала довший час, п'ючи тільки воду; вона лежала на твердій лаві в хаті так, щоб селяни могли її бачити. Марія оголосила, що вона хоче спокутувати гріхи земляків і проводить увесь час у молитві до Божої Матері. Батьків Марії обвинуватили в „примушуванні" дорослої дочки до молитви.

На Івано-Франківщині (Станиславівщині) віруючі українці католицького віровизнання прилюдно почитують Середнянську Діву — так назвали Божу Матір, яка з'явилася чудодійним способом у 1954 р. на горі Середній (звідси назва „Середнянська Діва"). Гора Середня є в Калуському районі Івано-Франківської області. Тисячі віруючих, як їх зве московська преса „уніатів-покутчиків", на Івано-Франківщині, Львівщині, Закарпатті підпадають тепер найбільшим як досі нагінкам збоку режиму. Комуністи-агітатори залякують віруючих прізвищем громадянина Гната Солтиса (для Пресбюро АБН доля його не відома), який був студентом духовної семінарії, але московські комуністи називають його „активістом бандерівського підпілля'. Увесь „злочин" Гната Солтиса виявився в тому, що він із найперших побачив на горі Середній чудотворну постать Діви, Божої Матері Марії. КГБ злонавмисно підшиває українським віруючим-католикам „антисемітизм" і „буржуазний націоналізм".

РАТАУ у березні 1972 року передавало, що нібито Львівський Собор з 1946 року (насильно скликаний московським окупантом — ПБ АБН) „скасував Берестейську Унію на західньо-українських землях", однак „частина попів не визнала православ'я, займається антигромадською діяльністю".

З ІТАЛІЇ ВИДАЛИЛИ чотирьох сателітських дипломатів, які займалися шпигунством для Москви. Вони цікавилися особливо рухами альянтських військових кораблів на Середземному морі та їх перебуванням в портах Мальти. Головну ролю у тій роботі трав перший секретар амбасади Польщі у Римі, він же голова консулярної секції амбасади, Константи Яновскі. Поруч із ним видалено першого секретаря амбасади Чехо - Словаччини Мільоса Діопіву і двох членів болгарської торговельної місії.

Загальні Збори Відділу УНС ч. 492 в Оттаві

Столичний Відділ УНС ч. 492 в Оттаві, який щораз більше і активніше розгортає свою працю, відбув 5-го березня ц. р., у приміщенні української католицької церкви, свої чергові загальні збори, получені з дуже гарною і вдалою імпрезою. Збори на яких зібралося досить поважне число членів, та симпатиків, зокрема молоді, відкрив голова Відділу мґр Б. Карпяк, привітавши присутніх, та членів Головного Уряду УНС: Сенатора П. Юзика — заст. головного предсідника і голову Канадійського Представництва, і В. Дідюка — головного радного і обласного організатора. Молитву провів о. П. Свірський ЧСВВ, а зборами проводила Президія: Д-р І. Тесля — голова і мґр Й. Войцишин — секретарка. По ділових звітах голови Відділу мґр-а Б. Карпяка, секретарки п-і В. Войцишин, та голови Контрольної комісії д-ра І. Теслі, відбулася ділова дискусія, уділення абсолюторії уступаючій Управі та вибір нової в складі: мґр Б. Карпяк — голова, п-і Л. Шульгин — заступниця голови, п-і В. Боцюрків — секретарка, І. Шульгин — касир. До Контрольної комісії ввійшли: Д-р Іван Тесля — голова, п-і Симчишин і п-і М. Юзик — члени.

Плянуючи працю обговорено цілий ряд питань. Звернено увагу на студентську молодь, якої в Оттаві є багато та, яка дуже заактивізувалась у суспільно-громадській і політичній діяльності. На питання відповідали члени Гол. Уряду УНС.

Наприкінці, д-р Б. Климишин висвітлив фільмові прозірки із життя українських піонерів в Канаді, з відповідними коментарями. Солодким, кавою і чаєм гостила Управа Відділу присутніх, які ще довго у товариській гутірці обмінювались думками та порушували ряд актуальних — союзових і суспільно - громадських справ. Розбудова Відділу УНС, інформаційний Центр, демонстрація в обороні переслідуваних в Україні, перед парляментом Канади, будова стилево-української католицької церкви, канадійські федеральні вибори та багато інших справ були предметом товариського обговорення. Є надія, що Відділ УНС в Оттаві розгорне свою працю і що намічена ціль збільшити його до 100 членів якнайшвидше здійсниться.

В. Д.

Витинка з московської „Правди" для сенатора В. Фулбрайта

Гаррісбург, Па. — Інженер-пенсіонер Гриць Василевський надіслав до голови Сенатської Комісії закордонних справ сенатора Вілліяма Фулбрайта витинку з московської газети „Правда" з 24 лютого, під наг. „Отруювачів етеру — на «цвинтар решток холодної війни»." У тій вістці кореспондент ТАСС покликається на виступ сенатора В. Фулбрайта проти діяльности радіостанцій „Вільна Европа" і „Свобода", яких він назвав „рештками холодної війни", радіостанціями „брехні й обману" тощо. Крім витинки, інж. Г. Василевський написав до сенатора В. Фулбрайта англійською мовою листа, в якому сказано: „Дорогий Сенаторе, За Вашу ігнорантну заяву відносно радіостанцій „Вільна Европа" і „Свобода", на мою скромну думку, Ви є серйозним потенційним кандидатом на Ленінську премію миру".

Ізраїльський прем'єр Ґолда Меір критикує йорданського короля Гуссейна

Єрусалим. — Ізраїльський прем'єр Ґолда Меір різко критикувала у четвер 16 березня ц. р. йорданського короля Гуссейна за його пропозицію перетворити Йорданію у федеративну державу, при чому одною з двох тамошніх автономних частин були б окуповані тепер Ізраїлем йорданські землі праворуч Йордану. Ґолда Меір закинула Гуссейнові, що він не навчився нічого з воєнної поразки з 1967 року і говорить про землі, наче б вони були його і під його правлінням, коли тим часом він, Гуссейн, їх не має. Найбільш Ґолда Меір засуджувала Гуссейна за те, що він говорив про Єрусалим, як столицю проєктованої автономної частини держави палестинських арабів, зате нічого не сказав про усталений договором мир. З свого боку Ґолда Меір звернула увагу, що одинокий шлях до замирення і вирішення всіх проблем, що цікавлять обидві сторони, є мирові переговори. Ґолда Меір признала, що мир і добросусідські ізраїльсько-йорданські відносини є в інтересі обох тих країн. Вона назвала „смішними" газетні вістки про якісь тайні ізраїльсько-йорданські переговори. У дебатах, які розвинулись в ізраїльському парляменті після гісі промови Ґолди Меір деякі радикальні ізраїльські посли пропонували, щоб у відповідь на виступ Гуссейна Ізраїль проголосив анексію колишніх йорданських земель праворуч Йордану.

У ЛЯОСІ В СУСІДСТВІ ПІВДЕННОГО В'ЄТНАМУ ПОСИЛИЛИСЬ знову бої. Два полки регулярного північно - в'єтнамського війська, попередивши свою атаку сильним артилерійським вогнем, здобули важливий стратегічний пункт в т. зв. Долині Жар, але наступного дня державне ляоське військо відбило його. Бої продовжуються.

ОДУМ і „Зарево" протестували проти арештувань в Україні

4-го березня, припала черга Організації Демократичної Української Молоді (ОДУМ) та „Зарево" організувати демонстрацію проти репресій та арештувань на Україні.

Понад 350 демонстрантів зібралося на 42-й вулиці і Першій Евені в Ню Йорку, де під українським прапором демонстранти маршували три години з транспарентами, які засуджували Москву за її злочини.

Провідники демонстрації Александер Пошиваник, голова ОДУМ-у і Володар Лисько від „Зарева" промовляли до людей по-англійськи і по-українськи пояснюючи причину й ціль демонстрації. Промовляли також д-р Юрко Криволап з Мерілендського університету та Юрко Чраневич. Були присутніми на демонстрації теж представники СУСТА, ТУСМ, Пласт і СУМА, які піддержували демонстрацію.

Під час демонстрації, радіостанція „ВІНС" відбула інтерв'ю з демонстрантами.

Представники демонстрації порозумілися, щоб демонструвати перед бюрами тих газет, телевізійних та радіових стацій які були повідомлені про демонстрацію, але на неї не з'явилися.

І. Д.

НЕДАЛЕКО ПАРИЖУ СТАЛАСЯ поважна залізнична катастрофа: вискочив з рейок швидкий поїзд, у чотирьох вагонах якого були 172 пасажири. Поїзд гнався із швидкістю 75 миль на годину. Згинули 4 особи і понад 75 було ранених.

Іван Манило-Дніпряк

ОРЕЛ І СИНИЦЯ
(Байка)

Над лиманом щось
іскриться,
Линуть хмари, мов перлові...
І Орлицею Синиця
Уявилася Орлові...

І він кликав за собою
В сині далі ту Синицю:
— Годі плакать під вербою!
Розклюєм небесну крицю!

Стань на ноги, виправ груди,
Всім вітрам розкрилюй
душу!
Переборемо повсюди
Океани й сиву сушу!

Та Синиця — не Орлиця,
Королівною не буде...
І дрібна маленька птиця
Впала велетню на груди:

— Не клич, милий, в дикі
далі!
В далях тих — моя могила...
І Синиця у печалі
Опустила ніжні крила.

...Це Орлам усім наука,
Хоч Синиця й діє чари,
В високості з нею мука!..
Тож, Орли, летіть за хмари!

Там на місяці і звіздах
Кров заграє в ваших жилах...
Та звивайте свої гнізда
Ген на скелях і могилах;

В Рідній Краї — ваша слава,
Там тепла й добра доволі...
Нехай рід ваш і держава
Процвітають на роздоллі!!!

1971-72, США
(Передрук дозволений)
Адреса:
Mr. I. Manylo, Cumberland Rd.
Millville, N.J. 08332, USA

НЕБЕЗПЕЧНА КРОВ МУЧЕНИКА

(Закінчення зі стор. 2-ої)

Крайні ліві мусітимуть зчиняти щораз більший галас, щоб усі забули про такий „революційний" акт Мао, як стискання руки символові капіталізму, яким безперечно є през. Ніксон.

Усе це дає змогу урядові вважати, що перша й ще далека до виборів партія розігрується в користь ґоллістів. І це правда. Але положення уряду зовсім не рожеве. Ось прем'єр відбував поїздку до північної Франції і в Дюнкерку відкривав велику греблю імени ген. де Ґолля. Відкривав її у порожньому й мертвому порті, бо 20 тисяч робітників застрайкували саме того дня. Деякі соціялістичні комунальні особистості не пішли з ним на розмову. Це з їхнього боку нерозумно, коли вони відповідають за інтереси їхніх громад, але це доказ, що вони вважають себе майбутніми переможцями у виборах і мають надію майбутнє вирішувати самі...

Нещаслива справа плачення податків прем'єром Шабан - Дельмасом і ще менш щасливий його виступ на телевізії — дуже підірвали ситуацію й взагалі ґоллістів, хоч про їхній упадок нема підстав говорити. Але... це вперши за дуже багато років появляються кличі, які домагаються уступлення прем'єра. І це не діло лише крайніх лівих чи комуністів.

Французи дуже заздрісні. Делікатно знавці французької психології називають це „високо розвиненим почуттям рівности" (дух еґалітаризму). Тому вони дуже чутливі на всякий закид в особистій нечесності, зокрема коли мова про багатих. Закид у зловживанні владою для особистої наживи завжди викликає у Франції поважний послух. Це традиція від часів, коли королеві й аристократії справді можна було закинути наживу коштом мас, які жили в жахливих злиднях. Навіть Клемансо раз програв вибори тому, що йому закинули фінансовий скандал, якого насправді не було.

Закиди прем'єрові мають багато послуху. Вже хоч би тому, що справді податкова система у Франції перестаріла й складна, неясна. Правду кажучи, пересічний француз навіть не цікавиться ключем, за яким він платить податок. Але він знає, що платить. Платить за минулий рік, тобто — витративши гроші того року, „відриваючи від рота"... Це викликає озлоблення, а будь-яка пристрасть у середземноморських народів може довести до несподіванок.

Та... уряд також складається із середземноморців і вже шукає протизаходів. І він їх знайде, не забуваючи при тому, що навіть де Голль помилився в оцінці ситуації...

Т. Дж.

У Празі відкрилась виставка „Українська ССР"

Прага. — У „Будинку совєтської науки і культури" в Празі 1-го березня відбувся вечір на тему „Україна в братньому союзі народів СССР". Для пропаґування 50-ліття створення Совєтського Союзу та „рівноправности націй", відкрилася виставка, присвячена Українській ССР: сотні фотографій, діяграм, діяпозитивних фільмів-прозірок розповідають про Україну, але тільки за роки совєтської влади. В одній із вітрин виставлені „Твори" В. Леніна в перекладах на українську мову. На відкритті виставки був заступник голови Федеральних зборів ЧССР В. Давід та ін. У „Будинку совєтської науки і культури" відбувається „Фестиваль українських кінофільмів". Про відкриття виставки коротко повідомила місцева преса, а також у Києві „Радянська Україна" з 3-го березня.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНСОЮЗУ

НЕДІЛЯ, 19-го БЕРЕЗНЯ 1972 р.

БРИДЖПОРТ, Конн. Збори Т-ва Укр. Січ. 59 Відд., о год. 2-ій по пол. в УНДомі, 500 Галлет вул. Проситься чл. прибути. — Управа.

ПАРМА, Огайо. Місячні збори Т-ва І. Франка 334 Відд. о год. 1-ій по пол. в залі West Side Federal Savings, 5839 Ridge Rd. Проситься чл. прибути. Управа на 1972 рік: М. Задерецький, предс., В. Задорецький, заст. предс. і рек. секр., С. Вохонок, фін. секр., М. Вохонок, заст., К. Комісія: Ю. Коцішевський, гол., П. Вохонок і М. Оленчук, члени. — Управа.

БОФФАЛО, Н. Й. Місячні збори Б-ва св. о. Николая 127 Відд. по Сп. Сл. Божій в залі УКЦеркви св. о. Николая, Фільмор і Онайда вул. На зборах можна вплачувати вкладки. Управа на 1972 р.: А. Кобрин, предс., М. Артимович, заст., п-ні Марія Гаравус, секр., П. Гаравус, заступ., секр. і кас., п-ні Чеслава Шишка, рек. секр., К. Комісія: Б. Дусанівський, гол., В. Мельник, член. — Управа.

Приймається оголошення святочних побажань у „Свободі"

Адміністрація „СВОБОДИ" повідомляє, що йдучи назустріч загальним побажанням, вона й в цьому році призначить окремі шпальти збільшеного Великоднього числа на оголошення традиційних святочних привітів і побажань.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ:

1 цаль через 1 шпальту	$ 3.00
1 цаль через 2 шпальти	5.00
2 цалі через 2 шпальти	10.00
3 цалі через 2 шпальти	15.00
4 цалі через 2 шпальти	20.00
5 цалів через 2 шпальти	25.00
6 цалів через 2 шпальти	30.00

та в інших розмірах.

Треба сподіватися, що загал нашого Громадянства використає цю нагоду, щоб передати свої традиційні побажання та дати про себе знати своїм рідним, приятелям та знайомим навіть в найдальших закутинах світу, куди навряд чи звичайна пошта занесла б таку вістку. Великий тираж „СВОБОДИ" та відповідний зміст збільшеного святочного числа, надають таким побажанням окремої вартости і значення.

ОГОЛОШЕННЯ ПРИЙМАЄТЬСЯ:

за новим стилем до 24-го березня 1972 року
за старим стилем до 30-го березня 1972 року

Зголошення святочних побажань, **РАЗОМ З ГРОШЕВОЮ ОПЛАТОЮ**, залежно від величини оголошень, надсилати до:

"SVOBODA"
83 Grand Street Jersey City, N.J. 07303

ВЕСЕЛКА

ЖУРНАЛ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ КОЛЬОРОВІ ІЛЮСТРАЦІЇ

- Виходить кожного місяця у видавництві „СВОБОДА" заходами Українського Народного Союзу.
- Редагує Колеґія з членів Об'єднання Працівників Дитячої Літератури.
- Річна передплата у ЗСА .... $4.00 (У інших країнах — рівновартість тієї суми)
- Ціна окремого числа .... 40 центів

Адреса:
"SVOBODA" — "VESELKA"
P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303. USA

СЦЕНІЧНІ КАРТИНИ
10 книжок за один доляр

Антипко — Артистка — Безбожник — Батькова казка — Батьки і діти — Бурлака — Будівничий Сольнес — Борці за мрії — Біснуваті — Вигадливий бурсак — В долині сліз — В кріпацькій тьмі — В Тарасову ніч — Вечір св. Николая — Вертеп — В Родимім Краю — Весна — Володимир князь — в Домашнім затишу.

Граф фон Габенікс — Гей на Івана, гей на Купала — Горе бабіям — Гад звіринецький — Голодний Дон-Жуан — Гарна грішниця — Гріх — Горобчик — Генерал.

Де воля, там правда — Душогуби — Дні нашого життя — Досиджування посагу — Де горівка буває, там добра не має — Де Бога нема — Діти України — Дні нашого життя — Для ближніх — Едельвайс.

Життя людини — Замотана справа — Заздрісні — Закляте джерело — Земля — За вольности України — За краще завтра — З живого медведя — Захар Беркут — З обіймів в обійми — За друзі своя — Змійка — Зимовий вечір — Злодій — Іцко-сват.

Канадійський жених — Капраль Темко — Княгиня Любов — Кара совісти — Козачка — Київ наш — Козацький рід — Кума Марта — Княгиня Капучідзе.

Моя хата зкраю — Мазепа — Мовчи язичку — Міщане — Молоді парости — Мати — Наймичка — Мамона — Мотря — Маніґрула — Між двох сил — Мартин Боруля — Маніфест України — Маруся Богуславка — Малий Мирон — Між бурливими филями.

Нещасне кохання — Не піддавайся біді — На старости літ — Новітні Чорти — Не клени — Нахмарило — Ніч під Івана Купала — Невольник — Непорозуміння — На верхах — Новоженці — На сіножаті — Наймичка — Ніч новоженців — На битому шляху — Недолюдки — Настоящі — Ой Морозе, Морозеньку — Орися — Опришок — Осінні Скрипки.

Піймав облизня — Перша любов — Паливода — Примхи долі — Пан Штукаревич — Побережники — Пташка щастя — Перед бурею — Правда все горою — Пасхальна Драма — Понад наші сили — По ревізії — Параця — Перелесник — Пімста жидівки — Право сваволі — Пекло в хаті — Романтичні — Рідна кров — Радник заручився — Розладдє — Родинна тайна — Раби — Розшматоване серце.

Сто тисяч — Садок вишневий коло хати — Соломяний бичок — Сотничиха Гандзя — Свекруха Євдоха — Сотниківна — Сальоме — Святого Вечера — Сатана в бочці — Серед граду куль — Самопалка — Сироти — Сучасні діти — Соколики — Сон під судний день — Свята гостина — Свекруха — Сватання з перешкодами — Страчене життя — Село на сцені — Семе не кради.

Такий світ настав — Танцюрист — Так Вам треба — Трівожні душі — Украдене щастя — Кожного розум є, як горівки він не п'є — Филі моря і любови — фавст — Хлопський син — Халепа — Хоч раз його правда — Цезар і Клеопатра — Циганка Аза — Чорний кіт — Шинкарочка чарівниця — Ще ся той не вродив, щоб усім догодив — Юрко Довбуш — Як світ пішов догори ногами — Як козам роги виправляють — Як ковбаса та чарка, то минеться й сварка.

При замовленні просимо подавати 15 прим., щоби ми могли на випадок бракуючих вислати комлет.

До кожного замовлення додати 14 центів на кошти пересилки, а з Ню Джерзі стейту 5% стейтового податку.

SVOBODA
81-83 Grand Street Jersey City, N.J. 07303